

Staatsinrichting van Nederland

- 1p 1 In de nieuwe grondwet van 1848 zijn de ideeën van één groep duidelijk herkenbaar.
Van welke groep zijn de ideeën herkenbaar?
A feministen
B koningsgezinden
C liberalen
D socialisten
- Gebruik bron 1.*
- 1p 2 In de grondwet van 1848 stonden verschillende grondrechten, zoals de vrijheid van vereniging en vergadering.
→ Op basis van welk **ander** grondrecht kon de katholieke kerk in Nederland bisschoppen benoemen in 1853?
- Gebruik nogmaals bron 1.*
- 1p 3 Het plan werd ook echt uitgevoerd. De benoeming van bisschoppen door de paus is een voorbeeld van het begin van ..... van de katholieken in Nederland.
Welk woord moet op de stippellijn worden ingevuld om bovenstaande zinnen juist te maken?
A discriminatie
B emancipatie
C ontzuiling
D pacificatie
- 2p 4 Hieronder staan de standpunten van twee **verschillende** groeperingen over het wetsvoorstel uit 1900 om de leerplicht in te voeren:
- 1 Het is goed dat de leerplicht wordt ingevoerd, want door onderwijs krijgt ook onze klasse een betere toekomst.
  - 2 Het is goed dat de leerplicht wordt ingevoerd, want zo wordt er geen verschil meer gemaakt tussen jongens en meisjes.
- Geef per standpunt aan welke groepering rond 1900 erbij hoort.
Doe het zo:
standpunt 1: ... (noem groepering)
standpunt 2: ... (noem een andere groepering)
- Gebruik bron 2.*
- 1p 5 De protestanten hadden in 1880 hun eigen universiteit gesticht: de Vrije Universiteit (VU). In 1923 kregen ook de katholieken hun eigen universiteit.
→ Noem een reden waarom beide groepen toen een **eigen** universiteit wilden hebben.

Gebruik bron 3.

- 1p 6 Geef een historisch argument waarom de beschreven situatie **ná** 1848 heeft plaatsgevonden.
- 1p 7 Een burgemeester liet in zijn gemeente een foto verwijderen van een tentoonstelling. Hij vond de foto aanstootgevend, omdat daarop blote badgasten te zien waren. De samenstellers van de tentoonstelling waren boos. Zij vonden dat de burgemeester een grondrecht had aangetast.
→ Welk grondrecht had de burgemeester aangetast, volgens de samenstellers van de tentoonstelling?

Gebruik bron 4.

- 1p 8 In vijf grote Nederlandse steden staat een gebouw zoals op de foto te zien is. Wie doen hun dagelijks werk in dit gebouw?
- A de commissaris van politie en de minister van Justitie
  - B de minister van Justitie en de officier van justitie
  - C de officier van justitie en de rechter
  - D de rechter en de commissaris van politie

Gebruik bron 5.

- 1p 9 Op alle vier de kwartetkaarten staat telkens dezelfde fout.
→ Welke fout staat in dit kwartet over directe verkiezingen? Verklaar je antwoord.

Gebruik bron 6.

- 1p 10 Met elk affiche willen de makers ervan een bepaald doel bereiken. Op welke twee affiches heeft dat doel met een **sociaal** grondrecht te maken?
- A affiche 1 en 2
  - B affiche 1 en 3
  - C affiche 1 en 4
  - D affiche 2 en 3
  - E affiche 2 en 4
  - F affiche 3 en 4

Gebruik bron 7 en 8.

- 1p 11 Hieronder staan enkele steden:
- a Amsterdam
  - b Brussel
  - c Den Haag
  - d Parijs
- Geef per bron aan in welke stad deze organisatie is gevestigd. Vul alleen een letter in. **Let op!** Er blijven twee steden over.

Doe het zo:

bron 7: ... (vul letter in).

bron 8: ... (vul letter in).

Gebruik bron 9.

1p **12** Bij welke maatschappelijke ontwikkeling hoort het initiatief van de beide raadsleden?

A democratisering

B emancipatie

C ontzuiling

D secularisatie

E verstedelijking

Gebruik bron 10.

3p **13** Geef per grondwetsartikel aan in welk jaar dit artikel voor het **eerst** in de grondwet werd opgenomen. Maak telkens een keuze uit 1848, 1917 of 1983.

Doe het zo:

Bij artikel 1 hoort ... (kies uit 1848, 1917 of 1983).

(enz. tot en met artikel 5)

Staatsinrichting van Nederland

---

bron 1

uit een boek over Nederlandse geschiedenis

In 1853 maakte de paus, de leider van de katholieke kerk, bekend dat hij van plan was opnieuw bisschoppen in Nederland te benoemen. Het duurde even voordat de gevolgen van dit pauselijke plan doordrongen tot de machthebbers in Nederland. Nederland was tot 1848 een land waar de katholieken hun godsdienst alleen mochten uitoefenen, zolang zij maar niet al te duidelijk in het openbaar voor hun geloof opkwamen.

bron 2

uit een krant over een nieuwe universiteit (1923)

Bijna een halve eeuw nadat Abraham Kuyper in Amsterdam in 1880 de Vrije Universiteit stichtte, heeft ook katholiek Nederland nu zijn eigen universiteit: in Nijmegen. De Nijmeegse gemeenteraad was verdeeld: het besluit werd aangenomen met 16 stemmen voor en 15 tegen. De fracties die tegenstemden waren bang voor te veel invloed op het openbare leven door de katholieken. Op 17 oktober opent de universiteit van Nijmegen haar deuren.

bron 3

naar een Nederlandse krant

Strafvermindering voor alle gevangenen was lange tijd een gewoonte bij grote koninklijke gebeurtenissen, zoals de troonswisseling of een regeringsjubileum. Maar toen koningin Juliana zoets voorstelde bij haar troonsafstand werd dat door het kabinet afgewezen. Daarbij werd verwezen naar de gevoeligheid van het thema van strafvermindering. Enkele jaren daarvóór hadden er emotionele discussies plaatsgevonden over het verzoek om enkele zware misdadigers vervroegd vrij te laten.

bron 4
een foto van een gebouw

Paleis van
Justitie

bron 5

vier kaarten uit een kwartetspel met als onderwerp 'Directe verkiezingen'

KAART 1

Onderwerp: Directe verkiezingen

Burgers gaan naar de stembus voor:

- Eerste Kamer
- Europees Parlement
- Provinciale Staten
- Tweede Kamer

toegangsdeur Eerste Kamer der Staten-Generaal, Binnenhof, Den Haag

KAART 2

Onderwerp: Directe verkiezingen

Burgers gaan naar de stembus voor:

- Tweede Kamer
- Eerste Kamer
- Europees Parlement
- Provinciale Staten

entree Tweede Kamer der Staten-Generaal, Plein, Den Haag

KAART 3

Onderwerp: Directe verkiezingen

Burgers gaan naar de stembus voor:

- Provinciale Staten
- Eerste Kamer
- Europees Parlement
- Tweede Kamer

toegangsdeur tot de vergaderzaal van de Provinciale Staten, Zuid-Hollandlaan, Den Haag

KAART 4

Onderwerp: Directe verkiezingen

Burgers gaan naar de stembus voor:

- Europees Parlement
- Eerste Kamer
- Provinciale Staten
- Tweede Kamer

Bureau voorlichting Europees Parlement, Korte Vijverberg, Den Haag

bron 6

Hieronder en op de volgende pagina staan vier affiches.

affiche 1

affiche 2

Toelichting

Op het affiche staat de tekst: 'Vietnam demonstratie 29 april vanaf Beursplein, aanvang 14 uur'.

affiche 3

Toelichting

Op het affiche staat de tekst: 'Jongeren willen... werk!!!'

affiche 4

bron 7

het Nederlandse Ministerie van Algemene Zaken

bron 8

een kantoorgebouw van de Europese Commissie

bron 9

een krantenbericht over Oudejaarsnacht (2008)

Twee raadsleden van GroenLinks uit Rotterdam en Den Haag zijn een burgerinitiatief begonnen om het afsteken van vuurwerk voortaan te verbieden. Als zij veertigduizend handtekeningen verzamelen moet de Tweede Kamer het voorstel behandelen.

bron 10

Hieronder staan vijf artikelen uit verschillende Nederlandse grondwetten in de periode 1848-1983.

- 1 Burgers die niet in hun bestaan kunnen voorzien, hebben recht op bijstand van de overheid.
- 2 De leden der Tweede Kamer worden gekozen door meerderjarige Nederlandse burgers. Zij moeten een bepaald bedrag aan directe belastingen betalen.
- 3 De Tweede Kamer wordt gekozen op basis van evenredige vertegenwoordiging.
- 4 Er is vrijheid van onderwijs, maar het onderwijs staat wel onder toezicht van de overheid.
- 5 Om lid van de Tweede Kamer te kunnen zijn, moet men Nederlander zijn en dertig jaar of ouder. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen man of vrouw.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.